

Arnhemsche courant, 13 maart 1948

Bij een liquidatie

Volksherstel; ontzuivering die niet ontzuivde

Worsteling met materiële en morele puinhopen

Eindverslag van mej. Mr. Tjeenk Willink

In de gistermiddag te Utrecht gehouden slotvergadering van de Stichting Nederlands Volksherstel heeft de secretaris-generaal dezer stichting mej. mr. M. Tjeenk Willink verslag uitgebracht over de werkzaamheden in de afgelopen jaren. Nadat mej. Tjeenk Willink de erevoorzitster prinses Juliana en de genodigden o.w. de ministers Beel, Drees en Witterman van de commissaris der Koningin in Gelderland jhr. C. G. C. Quarles van Ufford, had verwelkomd, gaf zij een overzicht van wat Volksherstel in drie jaren heeft gepresteerd.

Velen met mij, aldus mej. Tjeenk Willink zagen Volksherstel als een ideaal. Maar ook hier heeft de werkelijkheid ontzuivering gebracht, die ons niet behoort te ontzuiveren, want we weten dat we na de hel van een oorlog niet ineens in een hemel terecht konden komen, maar dat er een moeilijk begaanbare weg moest worden afgelegd, om het vele morele en materiële puin te ruimen. Ieder, die met beide benen in de praktische hulpverlening in de eerste bevrijdingsroes heeft gestaan, zal er volledig vrede mee hebben, dat het eindverslag, waarmee Volksherstel over enige tijd schriftelijk verantwoording hoopt te doen, een steen des aanstoets zal worden voor alle statistici en accountants, terwijl de Rekenkamer zich ongetwijfeld gelukkig zal prijzen, dat hier sprake is van een particuliere organisatie, die niet in het ambtelijke goudschuifje behoort te worden gewogen. Ik meen zelfs te mogen pomen, dat de praktische kracht van Volksherstel voor een groot deel heeft gelegen in haar formele zwakte.

Spr. memoreerde de hulp aan de gepatrieerden en de gezinsverzorging die een uitredding was in talloze huishoudingen. In het Westen van ons land werd uitmuntend werk gedaan door de in het Zuiden en Oosten opgeleide huishoudelijke hulpteams. Daarnaast was de directe financiële hulpverlening aan oorlogsslachtoffers van groot belang, omdat zij terstond in de eerste nood kon voorzien.

Het tijdens de bezetting ontworpen plan, dat de gehele financiële hulpverlening aan oorlogsslachtoffers — ook die uit rijksmiddelen — zou worden gerealiseerd door Volksherstel, werd een illusie toen na de bevrijding bleek, dat men te Londen een geheel andere organisatie in het leven had geroepen. Deze gang van zaken was ietwat verbijsterend, maar zij heeft geleid tot organisatorisch juistere vormen, dan wanneer Volksherstel inderdaad een hybrisch product van overheidsbemoeiing en particuliere zorg was geworden.

Nietig maar waardevol

Wat betekenen temidden van de duizelingwekkende dans van miljarden bij de schaderegeling, die slechts met de dwingende duimschroeven der belastingen uit ons volk geperst zullen kunnen worden, de met veel moeite vrijwillig bijeengebracht 26.000.000 Volksherstel-guldens? Desondanks demonstreert zich hier de nuttige en zelfs onmisbare functie van het particulier initiatief, dat zonder de onvermijdelijke rem van ambtelijke voorschriften in staat is tot onmiddellijke hulpverlening. Dat er ook minder waarderende klanken zijn gehoord, waarin meer van teleurstelling en critiek dan van dankbaarheid sprake was, is zeer begrypelijk voor hen, die de geboden hulp ten volle konden afwegen tegen de nood, welke gelenigd moest worden. Persoonlijk heb ik me niet kunnen onttrekken aan de indruk, dat er wel ontzaggelijk veel gegeven is, maar dat men, aldus spr., in het algemeen volstaan heeft met het afstaan van goederen, die toch niet meer gebruikt werden of die van mindere kwaliteit waren. Juist omdat het leek alsof de hulp uit het buitenland een druppel was op een gloeiende plaat, wil ik met nadruk vermelden; dat al deze druppels tezamen een waarde hebben gehad van circa f 75.000.000, zodat ons land alle reden heeft tot zeer grote dankbaarheid. In verband hiermede dient nog te worden vernield, dat 29.533 honger kinderen voor herstel van krachten konden worden uitgezonden naar het buitenland.

Provinciale organen

De totstandkoming van provinciale opbouworganen die het werk van Volksherstel zullen overnemen is in verscheidene provincies met moeilijkheden gepaaid gegaan. In Zuid-Holland is pas j.l. zaterdag de provinciale stichting voor' maatschappelijk werk in het leven geroepen. In Noord-Holland worstelt men nog steeds met de vraag of en zo ja, op welke wijze een provinciaal orgaan voor sociaal en sociaal-cultureel werk tot stand moet komen. In ieder geval is het zeer belangrijk, dat er bij het verscheiden van Volksherstel reeds negen niet geheel onbemiddelde provinciale erfgenamen klaar staan om het blijvende gedeelte van onze taak over te nemen.

Landelijk kwam uit het werk van de afdeling culturele zaken het centraal werkcomité vacantie voort. Voor zover de afdeling propaganda vermijdbare gebreken heeft gehad, zijn deze meer dan voldoende gecompenseerd door uitvinding van de alom bekend geworden sigaretten-actie, die tot nu toe het respectabele bedrag van f 3.850.000 heeft opgeleverd. Hiervan werd f 3.100.000 besteed aan hulpverleningsdoeleinden. Het resterende bedrag, alsmede de nog steeds binnenkomende gelden zullen gedeeltelijk worden bestemd voor subsidie-verleningen, welke thans nog in behandeling zijn bij de raad van beheer, die inmiddels besloten heeft om f 500.000 te storten in een nieuw op te richten nationaal fonds voor maatschappelijk werk. De verkoop der Volksherstelsigaretten zal ook na liquidatie onzer stichting, worden voortgezet ten bate van dit nieuwe fonds. Het fonds noodgebieden heeft in totaal f 3.572.000 ontvangen. Een eerste uitkering van f 2.000.000 werd verdeeld over alle gemeenten in Nederland welke meer dan 20 pct. oorlogsschade hadden. Zo wend in Brabant f 300.000, in Gelderland f 760.000, in Limburg f 320.000 en in Zeeland f 420.000 ter beschikking gesteld. Een tweede uitkering ten bedrage van f 1.000.000 is thans in bewerking.

Flinke subsidie

Nederlands Volksherstel ontving van de regering een subsidie van f 4.702.000. Mej. Tjeenk Willink herinnerde tenslotte nog aan de krachtige deelname van de illegaliteit. Zij zeide deze deelname niet te hebben willen missen, ook al heeft de organisatie van Volksherstel hierdoor vanaf het begin een zekere onevenwichtigheid en tweeslachtigheid gehad. Mej. Tjeenk Willink besloot haar verslag als volgt: „Wij zijn stil in het besef van het vele dlat wij gewild en niet bereikt hebben, maar warme dankbaarheid vervult ons omdat wij hebben mogen dienen voor een groot en zegenrijk werk — Nederlands volksherstel".